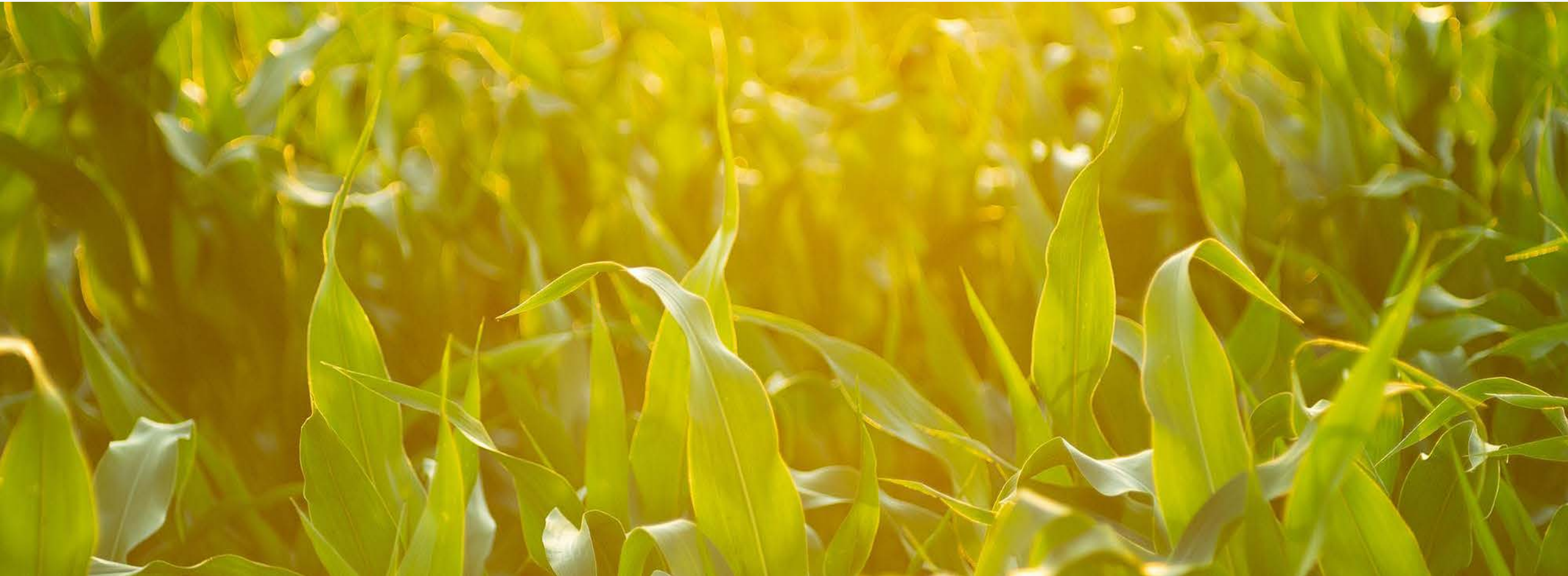

NATURBESKYTTELSE & ERSTATNING (?)

AGENDA

1. Fredninger

2. Naturbeskyttelseslovens § 3

3. Naturbeskyttelseslovens kap. 2 a

4. Skovloven

1. FREDNINGER (1)

1800-1900

1805: Fredskovsforordningen

1844: Fredning af Gammelmosen (Lyngby) ved Kgl. Resolution.

1871: Jagtloven – fredning af visse dyrearter.

1900: Statslige køb for at beskytte naturværdier:

Borris Hede, Råbjerg Mile og Fosdalen

1917 + 1937

1917: Naturfredningsloven vedtages - Beskyttelse af naturen + offentlighedens adgang til naturen.

Fredningsnævn og Overfredningsnævn introduceres.

Adgang til at færdes langs strandene og i de offentlige skove (*private skove først i 1970*).

1937: Lovrevision.

100 meterlinjen. Fredning af gravhøje. Forbud mod reklamer i det åbne land.

1992

Lovændringer i bl.a. 1969*, 1972, 1975 og 1978.

Videreførelse af hovedprincipperne fra 1917.

*1969: Frivillige fredninger (ved overenskomst) afskaffet.

Stigende pres på landskabsværdier. Afvikling / reduktion af mangfoldigheder af arter og naturlokaliteter = behov for bedre beskyttelse.

1992: Naturbeskyttelsesloven vedtages.

Modernisering.

Fredningsnævn og nu Naturklagenævnet.

2004

Fredningsforslag bortfalder, hvis ej afgørelse 2 år efter sagsrejsning.

Økonomisk prioritering: budgetoverslag.

NYERE TID

Flere lovændringer, bl.a.:

2005: Kommunalreformen.

2006: NKN sammensætning.

2008: Vedr. dispensation, hvis dette har negative konsekvenser for bilag IV.

2010: NMKN.

Beløbsgrænse på 500.000.

2011: Offentlig annoncering via hjemmeside.

2014: Obligatorisk digital selvbetjening.

2016: MFKN (fra 1/2 2017)

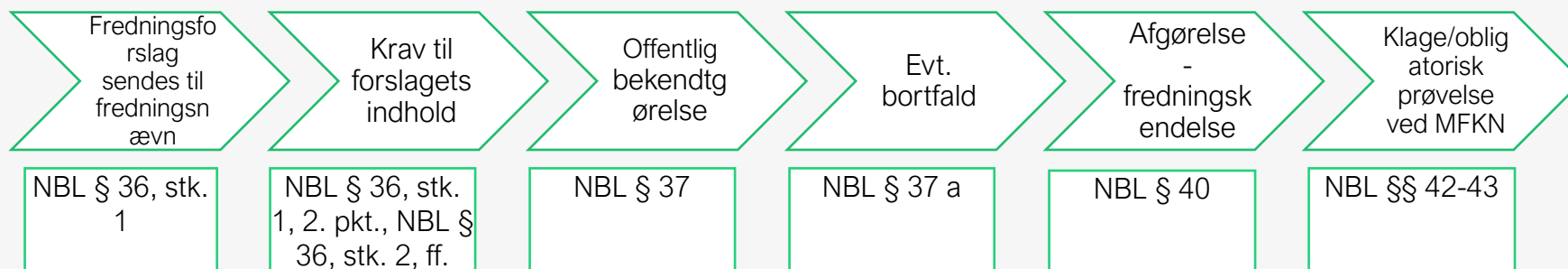
1. FREDNINGER (2)

Fredningssag kan rejses af:

- Miljø- og Fødevareministeren
- Kommunerne
- Danmarks Naturfredningsforening

NBL § 33,
stk. 3

NBL § 33, stk. 1:
Fredningsnævnet kan til varetagelse af de formål, der er nævnt i § 1, gennemføre fredning af landarealer og ferske vande.

NBL § 1, stk. 1 og stk. 2:

Loven skal medvirke til at værne om landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Loven tilsigter **særligt**:

(1) At beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter, levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier.

(2) At forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder af betydning for vilde dyr og planter + for landskabelige og kulturhistoriske interesser.

(3) At give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet.

1. FREDNINGER (3)

Erstatning

- Det følger af NBL § 39, at fredningsnævnet fastsætter erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over de fredede ejendomme for det tab, som fredningen påfører dem.

1. FREDNINGER (4)

Principper for udmåling af erstatning

- Erstatningen fastsættes af fredningsnævnet samtidig med afgørelsen af fredningssagen og udmåles på basis af det økonomiske tab på tidspunktet for fredningsafgørelsen.
- Erstatningen til ejerne dækker det tab, der lides ved, at ejendommen falder i handelsværdi på grund af fredningens gennemførelse.
- Der kan herudover blive tale om betaling af erstatning for f.eks. gener i forbindelse med offentlighedens adgang.
- Anvendelse af takster er tiltrådt af Taksationskommissionen og domstolene.

---

1. FREDNINGER (5)

U 2020.2511 H – om fredningserstatning:

- Sagen handlede om en afgørelse truffet af NMKN, hvorefter ejeren af et landbrugsareal blev tilkendt erstatning pga. nedgangen i arealernes handelsværdi som følge af fredning af et større areal. Der blev derimod ikke tilkendt erstatning for forringelse af muligheden for jagt og fiskeri.
  - Ejeren påklagede denne erstatningsopgørelse til Taksationskommissionen og anlagde derefter sag mod Naturstyrelsen (nu Miljøstyrelsen) ved domstolene.
- Byretten frifandt Miljøstyrelsen, idet der ikke efter bevisførelsen fandtes at være grundlag for at tilsidesætte Taksationskommissionens erstatningsopgørelse.
  - Begrundet i betydelig uoverensstemmelse mellem de til sagen indhentedede syn- og skønserklæringer omkring fastsættelsen af ejendommens værdi efter fredningen. Der fandtes desuden ikke at være grundlag for at tilkende erstatning for forringelse af muligheden for jagt og fiskeri.
- Byrettens dom er endelig, idet både Østre Landsret og Højesteret afviste ankesagen med henvisning til retsplejelovens § 368 a, hvorefter sagen ikke havde udsigt til at få et andet udfald end i byretten.

---

1. FREDNINGER (6)

- U 2020.2511 H (fortsat)

Der blev til brug for sagens behandling ved byretten indhentet to syn- og skønserklæringer.

- Den ene syn- og skønsmand vurderer ejendommens værdi med Fredningsnævnets kendelse til 3.950.000 kr. og uden Fredningsnævnets kendelse til 4.200.000 kr. og den årlige jagtlejeværdi før fredningen til 15.000 kr. og efter fredningen, såfremt der ikke må fodres, til 12.000 kr. og på grund af den øgede offentlige trafik via de »nye stier« til anslået ca. 10.000 kr.
- Den anden syn- og skønsmand vurderer ejendommens værdi både før og efter efter fredningen til ca. 3.900.000 kr. og værdien af jagtlejen på ejendommen til 12.000-15.000 kr. før fredningen og ca. 8.000 kr. efter fredningen.

---

2. NATURBESKYTTELSESLOVENS § 3 (1)

- Den generelle beskyttelse af naturtyper har udviklet sig gradvist i løbet af en periode på godt 30 år.
- Naturfredningsloven har siden 1972 rummet bestemmelser, hvor visse naturtyper har været omfattet af en generel beskyttelsesordning, hvilket betyder at indgreb, som ændrer områdernes naturtilstand, ikke må foretages uden forudgående tilladelse fra det pågældende amtsråd.
  - Naturtyperne blev bl.a. i 1975, 1978 og 1983 udvidet til at omfatte flere typer.
- Den generelle beskyttelsesordning blev videreført med vedtagelsen af naturbeskyttelsesloven i 1992, og hovedindholdet i den generelle beskyttelse af naturtyperne i § 3 har været det samme siden da.
- Formålet med § 3 er at beskytte naturlige søer, udpegede vandløb, heder, moser og lignende, fordi de er af afgørende betydning for den biologiske mangfoldighed og for den landskabelige variation.

2. NATURBESKYTTELSSESLOVENS § 3 (2)

- NBL § 3 indeholder et forbud mod at foretage tilstandsændringer i naturområder af en vis størrelse.
  - Forbuddet omfatter alene aktive handlinger. Derimod er undladelser, der medfører tilstandsændringer, ikke omfattet af bestemmelsen – der gælder således ingen handlepligt.
- Forbuddet i NBL § 3 omfatter kun foranstaltninger, der må antages at medføre varige og mærkbare ændringer af tilstanden, jf. f.eks. MAD 2014.286B (gråænder udsat i sø).
- En udtømmende opregning af, hvad der er omfattet af forbuddet, hhv. falder udenfor, er ikke mulig.
  - Det afgørende er ikke blot foranstaltningens karakter, men navnlig den virkning, den har for området, dvs. om den ”ændrer” dette og dermed ændrer naturtilstanden.
- Der kan dispenseres fra forbuddet i særlige tilfælde i medfør af NBL § 65, stk. 2.
- Straffen for overtrædelse af forbuddet er bøde eller fængsel, jf. NBL § 89, stk. 1 og 2.

---

2. NATURBESKYTTELSSESLOVENS § 3 (4)

- Udgangspunkter er, at beskyttelsen af naturtyper efter NBL § 3 har karakter af en **generel erstatningsfri regulering**.
  - Dette er begrundet i almene hensyn, dvs. hensynet til naturbeskyttelsen nationalt og på fællesskabsplan.
- Forbuddet mod tilstandsændringer kan dog under særlige omstændigheder ramme så intensivt, at der er tale om ekspropriation.
  - Det følger af forarbejderne til en ændring af NBL i 2004, at det må bero på en konkret vurdering, om der i det enkelte tilfælde foreligger ekspropriation.
  - Den pågældende har krav på erstatning, såfremt der foreligger ekspropriation, jf. grundlovens § 73.

2. NATURBESKYTTELSSESLOVENS § 3 (5)

U 2006.76 Ø – om strafansvar for overtrædelse af forbuddet mod tilstandsændringer:

- Sagen omhandlede, hvorvidt tiltalte havde pådraget sig et strafansvar ved at udsætte et større antal ællinger i en mose, hvilket ifølge tiltalen førte til en ændring af mosens tilstand i forhold til tidligere år.
- Landsretten fandt det betænkeligt at anse udsætningen af ællinger for at have påvirket mosen *”på en sådan måde, at følgerne af udsætningen har haft karakter af en mere varig ændring af mosens tilstand.”*
- Tiltalte blev således frifundet.

MAD 2005.1815 NKN– om betingelserne for dispensation:

- *”Om dispensation er påkrævet, afhænger af foranstaltningens nærmere virkning og karakter. Ved bedømmelsen indgår, om foranstaltningen har en umiddelbar og direkte virkning på området, hvorvidt foranstaltningen har en konkret og varig karakter, hvor tæt på det beskyttede område den finder sted, samt om den specielt påvirker dette i modsætning til de omliggende områder generelt.”*
- I sagen havde udstykning af seks parceller ikke en sådan virkning, at dispensation var påkrævet.

3. NBL KAP. 2 A (1)

- Reglerne i kap. 2 a trådte i kraft den 1. oktober 2004 og har til formål at beskytte internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder).
- Vedtagelsen af reglerne havde til formål at sikre fuldstændig opfyldelse af Danmarks EU-forpligtelser efter habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet.
  - Kap. 2 a supplerer de gældende beskyttelsesregler i bl.a. bekendtgørelser og anden lovgivning.
- Bestemmelserne i kapitlet er blevet justeret efterfølgende – hovedsageligt som følge af kommunalreformen, hvorefter kommunalbestyrelsen afløste amtsrådet som den centrale myndighed.
- § 19a: *Kommunalbestyrelsen skal iværksætte de foranstaltninger, som fremgår af handleplanen til gennemførelse af Natura 2000-planen efter lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder.*

---

3. NBL KAP. 2 A (2)

- Med NBL § 19 b indførtes en anmeldeordning, hvorefter iværksættelse af de aktiviteter, som nævnes i bilag 2 til loven, i internationale naturbeskyttelsesområder, kræver en forudgående **anmeldelse** til kommunalbestyrelsen.
- Kommunalbestyrelsen har herefter følgende muligheder:
  - Give tilladelse uden en konsekvensvurdering af Natura 2000-påvirkningen.
  - Give tilladelse efter en konsekvensvurdering af Natura 2000-påvirkningen, hvis vurderingen viser, at den anmeldte aktivitet ikke har skadelig virkning.
  - Meddele påbud efter NBL § 19 d eller § 19 e, hvis vurderingen viser, at den anmeldte aktivitet har skadelig virkning.

3. NBL KAP. 2 A (3)

Kommunalbestyrelsen er tildelt en række indgrebsmuligheder, som skal sikre overholdelsen og realiseringen af Natura 2000-planen. Det indebærer bl.a.:

- at ejeren af en ejendom i eller uden for internationale naturbeskyttelsesområder skal pålægges den drift eller de andre foranstaltninger, der er nødvendige for at realisere Natura 2000-planen, jf. NBL § 19 d.
  - Dette gælder, såfremt der ikke kan indgås en frivillig aftale efter NBL § 19 c.
- at ejeren af en ejendom i eller uden for internationale naturbeskyttelsesområder i særlige tilfælde skal pålægges den drift eller de andre foranstaltninger, som af hensyn til Natura 2000-planens bevaringsmålsætning er nødvendige for at undgå varig forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for, hvis risikoen herfor ikke kan afværges med foranstaltninger på grundlag af Natura 2000-planen, jf. NBL § 19 e.

3. NBL KAP. 2 A (4)

Erstatning

- Det følger af NBL § 19 g, at ejeren eller indehaveren af en ejendom, som påføres tab som følge af en afgørelse efter § 19 b eller §§ 19 d-19 e, skal tildeles erstatning.
- Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at erstatningen beregnes som tab for nedgang i handelsværdien.
- NB! Kravene, som stilles efter § 19 g, har efter lovens bemærkninger ikke altid karakter af ekspropriation i grundlovens forstand, men ud fra en billighedsbetragtning udløser indgrebet, som forårsager tab, altid erstatning.

3. NBL KAP. 2 A (5)

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 13. februar 2015:

- Sagen handlede om en afgørelse truffet i medfør af NBL § 19 d i form af et påbud om, at et areal ikke måtte opdyrkes og gødskes.
- NMKN bemærkede om tabets opgørelse som ejendommens nedgang i handelsværdi: *"I nævnets vurdering af nedgangen i handelsværdien indgår konkrete handler af landbrugsjord og ejendomme i nærområdet gennem de seneste år. Niveauet sammenholdes med prisudviklingen af landbrugsejendomme for et større område for at kunne fastlægge en handelspris for ejendommen på afgørelsestidspunktet. I sager, hvor dyrket landbrugsjord skal overgå til naturarealer, undersøges ligeledes handler med naturarealer/ekstensiv jord."*
- I den konkrete sag blev Kommunens erstatningsopgørelse forhøjet på baggrund af en vurdering foretaget af SKAT.

4. SKOVLOVEN (1)

- Reguleringen af de danske skove er den ældste del af miljølovgivningen.
  - Den foregående skovlov, lov nr. 310 af 1989, var næsten en sammenlignelig videreførelse af skovforordningen fra 1805, med undtagelse af en enkelt mellemliggende lov fra 1935.
- Skovloven har til formål at bevare og værne om de danske skove og hertil forøge skovarealet.

Omkring år 1800 udgjorde skovenes udbredelse kun 2-3% af Danmarks samlede areal. Det var baggrunden for Skovforordningens vedtagelse i 1805.

Skovforordningen
fra 1805

Loven blev vedtaget på baggrund af en betænkning fra skovlovskommissionen fra 1929. Indførte begrebet "god skovdrift". Skovforordningen blev ikke ophævet ifm. vedtagelsen af 1935-loven

Skovloven fra
1935

Med 1989-loven skulle der tages hensyn til landskabelige, naturmæssige og kulturhistoriske værdier. Der blev sat fokus på skovens ydelser.

Skovloven fra
1989

Loven blev vedtaget som led i regeringens opfølgning på det nationale skovprogram fra juni 2002. Lovens formål var også at fremme bæredygtig drift af landets skove og forøge skovarealet.

Skovloven fra
2004

4. SKOVLOVEN (2)

Miljø- og fødevareministeren er efter skovlovens kap. 4 tildelt en række indgrebsmuligheder, som skal sikre overholdelsen og realiseringen af Natura 2000-skovplanen. Det indebærer bl.a.:

- at ejeren af en ejendom kan blive pålagt at udføre den drift eller andre foranstaltninger, som er nødvendige for at realisere Natura 2000-skovplanen, jf. skovlovens § 19.
- at ejeren kan få eksproprieret sin ejendom, når det er af væsentlig betydning at råde over ejendommen for at realisere Natura 2000-skovplanen, jf. skovlovens § 23.

Miljø- og Fødevareministeren har dog i første omgang mulighed for at indgå en aftale med ejeren af en ejendom inden indgrebsmulighederne iværksættes ved pålæg, jf. skovlovens § 18.

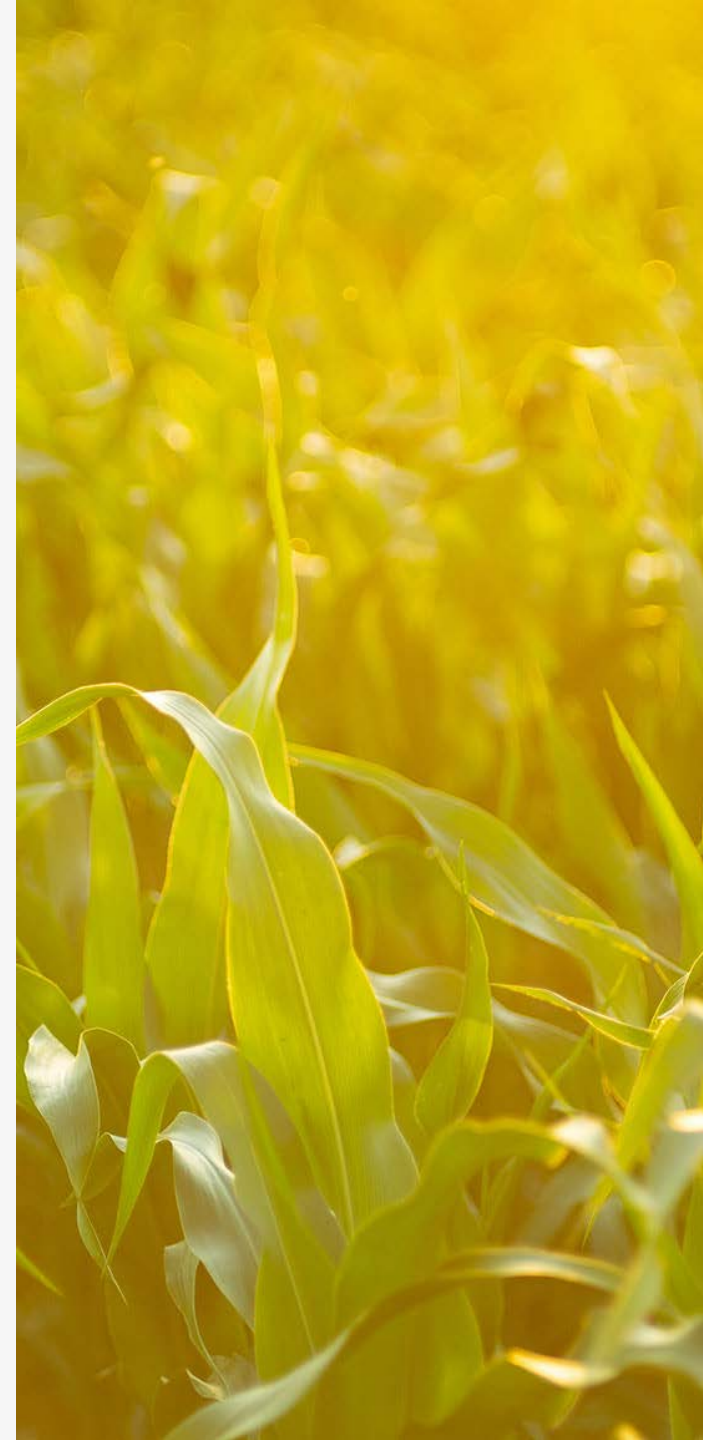
4. SKOVLOVEN (3)

- Det følger af skovlovens § 24, at ejeren eller indehaveren af en ejendom, som påføres tab efter §§ 17 og 19-21, skal tildeles erstatning.
- Det fremgår af bemærkningerne, at erstatningen fastsættes som en engangserstatning for nedgang i handelsværdien som følge af indgrebet.
- NB! Kravene, som stilles efter § 19, har efter lovens bemærkninger ikke altid karakter af ekspropriation i grundlovens forstand, men ud fra en billighedsbetragtning udløser indgrebet, som forårsager tab, altid erstatning.

4. SKOVLOVEN (4)

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 5. april 2016 – om den konkrete vurdering ved erstatningsopgørelsen:

- Sagen omhandlede et påbud efter skovlovens § 19 om særlig drift af en skovejendom i et Natura 2000-område og erstatning som følge heraf, jf. § 24.
- Naturstyrelsen tog ved erstatningsopgørelsen udgangspunkt i et standardtilskud i en EU-godkendt tilskudsordning.
- NMKN ophævede og hjemsendte styrelsens afgørelse om erstatning med bl.a. følgende begrundelse:
  - *”Nævnet finder, at styrelsen i beregningen af erstatning ikke har foretaget en konkret vurdering af den manglende mulighed for at kunne foretage den af klager anmeldte aktivitet [...]*
  - *I stedet har styrelsen anvendt satser fra en tilskudsordning, som alene har to satser for bølgebevoksninger [...]*
  - *Styrelsen bør foretage en konkret vurdering af vilkårenes betydning for skovdriften af dette areal i forhold til en renafdrift med plantning/såning af bøgetræer på arealet.”*

TAK FOR I DAG!

Poul Schmith har indgået aftale med VISDA, som omfatter billederne i denne præsentation.

Præsentationen og de heri indeholdte billeder er udelukkende til intern brug for modtageren og må ikke viderespredes.